

*І. В. Найда,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри права,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7296-7884>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.8.221

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

*I. Naida,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Law, Kyiv cooperative institute of business and law*

INFORMATION AND EDUCATIONAL WORK IN THE FIELD OF NATIONAL AND PATRIOTIC EDUCATION AT THE STATE AND REGIONAL LEVELS

Статтю присвячено дослідженню інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання як на державному так і на регіональному рівнях. Національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства.

Описано, що інформаційно-просвітницька робота у сфері національно-патріотичного виховання як на державному так і на регіональному рівнях повинна бути спрямована на підвищення рівня патріотизму і духовності громадян, особливо молоді; активізація участі молодого покоління у суспільно-політичному житті громади та держави; підвищення моральної, правової культури молоді та мешканців громади; здатність та готовність до захисту Батьківщини, її суверенітету та територіальної цілісності.

У статті виявлено, що в основу системи інформаційно-просвітницької діяльності національно-патріотичного виховання має бути покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму у громадян нашої держави.

The article is devoted to the study of informational and educational work in the field of national-patriotic education both at the state and regional levels. National-patriotic education is one of the priority directions of the state and society.

It was found that patriotic education is the basis of national unity of citizens of a certain state. At the current stage of Ukraine's development, state authorities direct their efforts to strengthen patriotic education of the country's population, which is not possible without the development of national-patriotic education.

The article reveals that national-patriotic education in Ukraine is one of the priority areas of activity of state authorities and society in terms of the development of a citizen as a highly moral individual who is ready to protect the independence and territorial integrity of his country, nurture national traditions, and spiritual values. Modern challenges and threats facing the Ukrainian state require improvement of the system of information and educational activities in the field of national and patriotic education.

It is described that information and educational work in the field of national-patriotic education both at the state and regional levels should be aimed at increasing the level of patriotism and spirituality of citizens, especially young people; activation of the participation of the young generation in the social and political life of the community and the state; improving the moral and legal culture of youth and community residents; ability and readiness to protect the Motherland, its sovereignty and territorial integrity.

It was determined that informational and educational work is necessary for the successful implementation of national-patriotic education. Dissemination of information about the achievements of our compatriots and their contribution to the treasury of world civilization, in particular in the fields of education, science, culture, art, and sports, has great psychological and emotional significance, and causes a sense of pride for one's Motherland.

It is shown that the information activity of the state is a set of actions aimed at meeting the information needs of citizens, the state and society in general.

The article revealed that the idea of strengthening Ukrainian statehood as a consolidating factor in the development of society and the formation of patriotism among the citizens of our country should be the basis of the system of informational and educational activities of national-patriotic education.

Ключові слова: патріотизм, інформаційно-просвітницька робота, національно-патріотичне виховання, національна ідентичність, державна влада, органи місцевого самоврядування, просвітницька діяльність.

Key words: patriotism, information and educational work, national and patriotic education, national identity, state power, local self-government bodies, educational activities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Патріотизм як суспільне явище є однією з розповсюджених тем для наукових робіт. Саме він формує розвиток духовності та моралі громадян України. Громадяни, які національно налаштовані та є національно свідомими патріотами, здатні забезпечити розвиток України на шляху інтегрування в європейський простір.

Національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства. Воно виступає основою національної безпеки України. Якісна інформаційно-просвітницька робота у сфері національно-патріотичного виховання як на державному так і на регіональному рівнях дасть змогу утвердити національну ідентичність, виховати самодостатнього громадянина-патріота України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз наукових публікацій засвідчив, що питаннями національно-патріотичного виховання в цілому займається багато вчених у галузі педагогіки та державного управління. Безпосередньо в нашому дослідженні використано підходи, представлені у роботах В. Гонський, Н. Безлюдна, П. Ситник, О. Стьопіна та інші. На проблематиці інформаційно-просвітницької роботи свою увагу акцентують такі науковці, як О. Прудникова, Н. Каліберда, М. Кастельс, О. Данильян, О. Яременко та інші.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових публікацій з окресленої проблематики, інформаційно-просвітницька робота у сфері національно-патріотичного виховання на державному та регіональному рівнях розроблена недостатньо.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Полягає в дослідженні інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання на державному та регіональному рівнях та виявлення найефективніших форм її ведення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Патріотизм — це любов та відданість своїй батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам, готовність іти на жертви в ім'я інтересів свого народу. Патріотизм виявляється в почутті гордості за матеріальні і духовні надбання свого народу, прагненні зберегти самобутність своєї культури, мови, традицій предків [10, с. 295].

На думку О. Стьопіної, патріотизм це інтегральна цінність та духовно-моральна якість особистості, що виражається в почутті любові до Батьківщини та відчутті духовного зв'язку з нею, моральній відповідальності за долю Батьківщини і готовності її захищати, вільному етнічному та національному самовизначенні, свідомому збереженні та примноженні національних духовних і матеріальних цінностей [8, с. 12].

Патріотичне виховання є основою національної єдності громадян певної держави. Патріотизм — це одна із якостей людського характеру. На сучасному етапі розвитку України органи державної влади спрямовують свої зусилля на посилення патріотичного виховання населення країни, яке не можливе без розвитку національно-патріотичного виховання.

Національно-патріотичне виховання, на думку В. Гонського є складником виховного процесу, систематичною і цілеспрямованою діяльністю закладів освіти, органів державної влади і громадських організацій з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України. Патріотичне виховання охоплює соціальні, цільові, функційні, організаційні аспекти, а також поширює свій вплив на всі покоління, проникає у всі сфери життя, як-от: соціально-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, а також спирається на освіту, культуру, історію, державу, право [7].

Національно-патріотичне виховання в Україні є одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка готова захищати незалежність та територіальну цілісність своєї країни, плекати національні традиції, духовні цінності. Сучасні виклики та загрози, що стоять перед українською держа-

вою вимагають вдосконалення системи інформаційно-просвітницької діяльності у сфері національно-патріотичного виховання.

В основу системи інформаційно-просвітницької діяльності національно-патріотичного виховання має бути покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму у громадян нашої держави.

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року метою національно-патріотичного виховання визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності [6].

Для успішної реалізації національно-патріотичного виховання необхідною є інформаційно-просвітницька робота. Поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту має велике психолого-емоційне значення, викликає почуття гордості за свою Батьківщину.

Інформаційна діяльність держави — це сукупність дій, які спрямовані на задоволення інформаційних потреб громадян, держави і суспільства загалом.

Як відомо, сьогодні в розвинених країнах вирішується питання інформатизації суспільства на яке покладається велика роль у формуванні якісно нового світового суспільства. Все більшим стає розуміння того, що країна, яка буде володіти потужними інформаційними ресурсами, ефективною системою їх реалізації, буде знати динаміку й перспективи їх розвитку, опиниться на гребені науково-технічного прогресу і зможе його використовувати [1, с. 23—24].

В інформаційному суспільстві викристалізовується "нова людина" чи "людина інформаційна", тобто змінюється її образ мислення, погляди на світ, суспільна поведінка, трансформуються культура й картина світу [3].

Інформація — найважливіший стратегічний ресурс. Відсутність необхідної інформації породжує невизначеність.

Яременко О.І. розглядає інформаційну діяльність у сфері державного управління як специфічну інтелектуальну діяльність службовців державних органів і органів місцевого самоврядування, що спрямована на інформаційне забезпечення, інформаційну взаємодію, охорону і захист інформації в системі державного управління, а також забезпечення права на доступ до публічної інформації [4, с. 62].

На думку О. Прудникової, нинішня інформаційна культура є результатом нового типу мислення, що зароджується внаслідок звільнення індивіда від буденної інформаційно-інтелектуальної роботи за допомогою сучасних технологій. Нова культура синтезувала всі попередні форми в єдине ціле та являє собою сукупність механізмів і принципів, які забезпечують сприятливу взаємодію етнічних і національних культур, їх поєднання з універсальним досвідом людства [2, с. 48].

М. Кастельс у своїй роботі зазначав про те, що мережі онлайн, коли вони стабілізуються у своїй діяльності, можуть побудувати спільноти, віртуальні спільноти, відмінні від фізичних спільнот, але не обов'язково менш інтенсивні чи менш ефективні в поєднанні й мобілізації. Далі те, що ми спостерігаємо в наших суспільствах, — це розвиток комунікаційного гібрида, який поєднує фізичне місце перебування й кібернетичне місце перебування, що діє як матеріальна опора мережевого індивідуалізму [5].

Як бачимо такі відносини розвиваються також і в сфері національно-патріотичного виховання.

В Українській державі, яка сповідує європейські цінності, національно-патріотичне виховання має бути спрямоване на формування в молодого покоління національної свідомості та любові до України. У період воєнного стану надзвичайно важливо дбати про становлення національної ідентичності українських школярів, ідеалів свободи й рівності, усвідомлення цінності людської гідності молодого покоління; повагу та любов до української мови; медіаосвіту та інформаційну безпеку учнів; залучати дітей до різноманітних проєктів, посиленої волонтерської роботи, флешмобів та акцій на підтримку Збройних сил України; фізкультурно-оздоровчих, здоров'язбережувальних та спортивних заходів, що сприяють національно-патріотичному вихованню; участі молодших школярів у дитячих організаціях та таборах військово-патріотичного спрямування [9, с. 82].

Для організації різноманітних проєктів, флешмобів, інших різноманітних акцій та заходів у сфері національно-патріотичного виховання важливою є просвітницька робота.

Просвітницька робота є одним з найдієвіших інструментів щодо поширення інформації у сфері патріотичного виховання, оскільки, має вагоме значення для становлення вже набутих в кожному осередку людської діяльності патріотичних якостей.

Просвітницька робота у сфері патріотичного виховання передбачає підвищення рівня знань громадян, щодо історичного минулого своєї Батьківщини, що в свою чергу формує нове покоління патріотично налаштованих громадян. Така просвітницька робота повинна забезпечуватися шляхом організації різноманітних заходів, як на державному так і на місцевому, регіональному рівнях.

Регіональні програми, у переважній більшості, затверджуються обласними Радами, а також Департаментами освіти і науки обласних державних адміністрацій і спрямовані, в основному, на національно-патріотичне виховання дітей та молоді.

Вони розробляються з метою забезпечення комплексної системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Найбільш поширеними заходами інформаційно-просвітницької роботи в сфері національно-патріотичного виховання є:

- проведення в навчальних закладах інформаційно-просвітницьких та виховних заходів;
- залучення молоді до волонтерської діяльності;
- проведення патріотичних заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби в рамках відзначення днів військових частин та військових свят;
- встановлення у населених пунктах та навчальних закладах пам'ятних знаків, меморіальних дощок з метою увічнення пам'яті жителів і випускників, які загинули за свободу і незалежність Батьківщини;
- створення та оновлення експозицій музеїв навчальних закладів;
- організації та проведення конференцій, семінарів, тренінгів, модульних навчань, майстер-класів, нарад, семінарів, засідань щодо заходів із підвищення рівня професійної компетентності з питань національно-патріотичного виховання для педагогів, працівників методичних і психологічних служб системи освіти;
- організація на веб — сторінках навчально — виховних закладів постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, боротьбу українського народу за незалежність, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій;
- популяризації заходів з національно-патріотичного виховання: висвітлення в регіональних друкованих засобах масової інформації, на офіційних веб-сайтах органів влади актуальних питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді; проведення тематичних виставок, просвітницьких проєктів, інформаційних презентацій; виготовлення інформаційних матеріалів та їх розповсюдження; видання навчально-методичних посібників з питань національно-патріотичного виховання для навчальних закладів і громадських об'єднань;
- інші заходи з національно-патріотичного виховання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Інформаційно-просвітницька робота у сфері національно-патріотичного виховання як на державному так і на регіональному рівнях повинна бути спрямована на підвищення рівня патріотизму і духовності громадян, особливо молоді; активізація участі молодого покоління у суспільно-політичному житті громади та держави; підвищення моральної, правової культури молоді та мешканців громади; здатність та готовність до захисту Батьківщини, її суверенітету та територіальної цілісності.

Перспективами подальших наукових розвідок має стати економічні і правові інструменти держави для подальшого розвитку інформаційно-просвітницької роботи серед дітей та молоді.

Література:

1. Каліберда Н. Науково-інформаційне забезпечення інноваційної діяльності. Бібліотечний вісник. 2004. № 6. С. 22—26.
2. Прудникова О. В. Інформаційна культура інформаційного суспільства: філософський вимір. Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". 2016. № 4 (31). С. 44—53.

3. Данильян О. Г. Інформаційна картина світу в контексті перспектив сучасної науки й культури. Інформація і право. 2013. № 1 (7). С. 21—28.

4. Яременко О. І. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління. Інформація і право. 2011. № 3. С. 56—63.

5. Кастельс М. Інтернет-галактика. Київ: Ваклер, 2007. С. 131.

6. Про Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 р. № 527. Концепція національно-патріотичного виховання. URL: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdilo-novukontseptsiyu-patriotichnogo-vyhovannya/>

7. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави: студії виховання. Рідна школа. 2001. № 2. С. 9—14.

8. Стьопіна О. Г. Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтв: автореф. дис.... кандидат пед. наук: 13.00.07. Луганськ, 2007. 20 с.

9. Безлюдна, Н. Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2022. № 2 (8). С. 76—83.

10. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики: Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 416.

References:

1. Kaliberda, N. (2004), "Scientific and information support of innovative activity", *Bibliotechnyi visnyk*, vol. 6, pp. 22—26.

2. Prudnykova, O. V. (2016), "Information culture of information society: philosophical dimension", *Visnyk Natsionalnoho universytetu lurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho*, vol. 4 (31), pp. 44—53.

3. Danylian, O. H. (2013), "Information picture of the world in the context of the perspectives of modern science and culture", *Informatsiia i pravo*, vol. 1 (7), pp. 21—28.

4. Yaremenko, O. I. (2011), "Legal problems of regulation of information activities in the sphere of public administration", *Informatsiia i pravo*, vol. 3, pp. 56—63.

5. Kastels, M. (2007), *Internet-halakyta* [Internet galaxy], Vakler, Kyiv, Ukraine.

6. Ministry of Education and Science of Ukraine (2022), "The concept of national and patriotic education", available at: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdilo-novukontseptsiyu-patriotichnogo-vyhovannya/> (Accessed 25 March 2023).

7. Honskyi, V. (2001), "Patriotism as the basis of modern education and state ideology: education studies", *Ridna shkola*, vol. 2, pp. 9—14.

8. Stopina, O. H. (2007), "Education of patriotism in student youth by means of arts", Ph.D. in Pedagogical Sciences, Luhansk, Ukraine.

9. Bezliudna, N. (2022), "Peculiarities of national-patriotic education of younger schoolchildren under martial law", *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly*, vol. 2 (8), pp. 76—83.

10. Toftul, M. H. (2014), *Suchasnyi slovnyk z etyky: Slovnyk* [Modern dictionary of ethics: Dictionary], ZhDU im. I. Franka, Zhytomyr, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2023 р.